

HOOFDSTUK 1

Het begon op een zondagmiddag

Wheaton, vijftig kilometer ten westen van Chicago, 11 april 1948. Jim Elliot was eerstejaars op *Wheaton College* met Grieks als hoofdvak, topworstelaar, dichter en grappenmaker. Hij en drie vrienden – een tweede Jim, Walt en Hobey – lachten, maakten geintjes met elkaar en propten zich in Hobey's *Nash* uit 1946, een klassieke Amerikaanse auto uit de veertiger jaren met grote ronde bumpers en een met de hand bedienbare versnellingsbak met drie versnellingen. Ze gingen op weg naar het plaatselijke ziekenhuis om ieder die het maar wilde over Christus te vertellen.

De *Nash* kwam bij de spoorwegovergang in President Street, dicht bij de campus van Wheaton. De *Chicago & North Western Railway* vervoerde zowel forensen als grote hoeveelheden landbouwproducten uit het westen van Amerika via Chicago naar het oosten.

De overweglichten knipperden; de jongens konden zien dat de lange goederentrein nog zo'n honderd meter verwijderd was. Zoals twintigjarigen overal ter wereld zouden doen, waagden ze het erop. De overwegbewaker rende zijn wachthuisje uit, liep schreeuwend het spoor op en gebaarde dat ze achteruit moesten rijden. Hobey trapte vol op de rem om de bewaker niet aan te rijden en midden op de overgang kwam de auto piepend tot stilstand.

Terwijl Hobey probeerde van het spoor af te komen, raakte hij in paniek en de *Nash* stond stil. Hobey kreeg hem niet in de juiste versnelling. Jim, Walt en Jim gooiden hun deuren open, sprongen naar buiten en brachten zich rollend in veiligheid, terwijl ze tegen hun vriend riepen dat hij er ook uit moest komen. Hobey probeerde opnieuw de auto te starten.

Bij het geschreeuw van de overwegbewaker en de jongens voegde zich nu ook het snerpende geluid van metaal op metaal: de machinist van de goederentrein probeerde wanhopig te remmen. Vlak voor de aanrijding gooide Hobey zijn deur open en sprong de auto uit.

De enorme goederentrein raakte de rechter voorkant van de Nash, wat de robuuste wagen zo snel deed rondtollen dat hij aan de linker voorkant opnieuw werd geraakt. Als een blikje werd hij in elkaar gedruwd. In plaats van een plotselinge dood op een zondagmiddag, waarbij hun bloed de rails zou bedekken, “tolden de jongens alleen maar rond en werden ze met de neus op de feiten gedrukt” schreef Jim later aan zijn ouders.

Het was “op het nippertje”, zei hij. “De details in de kranten kloppen nauwkeurig, maar krantenmensen weten niets van dienende geesten die door de Schepper van het heelal worden gezonden” om Zijn volk te beschermen.

“Ik werd behoorlijk met mijn neus op de feiten gedrukt door te bedenken dat de Heere Dat God me zo bewaarde in gevaar, heeft me ernstig aan het denken gezet,” was Jims conclusie. “Het is wel zeker dat Hij ergens werk voor mij te doen heeft.”³

Jim prekend in het oerwoud, januari 1956

5 JANUARI 1956

Zendeling Jim Elliot – hier achtentwintig jaar – staat tot aan de enkels in de Rio Curaray, ergens in het geheimzinnige groene regenwoud van oostelijk Ecuador. Hij heeft de taak gevonden waarvoor God zijn leven acht jaar eerder op het spoor van Wheaton heeft gespaard.

Vanwege de hitte alleen gekleed in zijn ondergoed, vertaalschrift in de hand, schreeuwt hij aardige, vriendschappelijke dingen – zoiets als “we komen in vrede”. De vier zendelingen die hem vergezellen – Nate, Ed, Pete en Roger – staan te lachen wanneer Jim de longen uit zijn lijf schreeuwt naar een oerwoud dat niet verblift of verbloost, ondertussen meppend naar miljoenen muggen.

Elk van deze zendelingen, die allemaal al eerder met inheemse stammen hebben gewerkt – voelt de onwaarschijnlijke aantrekkingskracht tot een nog niet bereikte groep die als Auca-Indianen, of “naakte wilden”, bekend staat en die al generaties lang leeft zoals dat in de Steentijd gebruikelijk was. Deze groep vermoordt alle mensen van buiten die proberen hun territorium binnen te komen.

De stam zou later bekend worden onder zijn eigenlijk naam: Waorani, of “het Volk”. “Auca” die vele jaren geleden in Ecuador werd gebruikt, wordt nu als een beledigende term gezien.¹

Deze vijf jonge zendelingen geloven dat in de geschiedenis van de gewelddadige Waorani een keerpunt kan komen. Al jaren dromen ze

1 Ik heb ervoor gekozen om door het hele boek heen de stam “Waorani” te noemen, zowel in wat ik zelf heb geschreven als in mijn citaten van anderen uit de tijd, toen die belediging nog gebruikelijk was en onwetend werd gebruikt. Als ik historicus, antropoloog of linguïst was geweest, was ik wellicht tot een andere beslissing gekomen. Zendelingen, journalisten, leken en ieder ander gebruikten in de jaren '50 en '60 de term “Auca” routinematig. De uitzending naar de stam, bijvoorbeeld, stond historisch bekend als “Operatie Auca”. Om haar “Operatie Waorani” te noemen zou een anachronisme zijn. Maar het is moeilijk om met de mindset van iemand uit de 21ste eeuw iets te lezen dat een raciale, etnische, handicap-gerelateerde of andersoortige belediging is, en vervolgens geen negatieve gevoelens te koesteren jegens degene die de belediging heeft geuit. Als de zendelingen en journalisten die ik in dit boek heb aangehaald “Auca” lang geleden als een belediging bedoelden, zou ik die term ook gebruikt hebben, om zodoende trouw te blijven aan hun aanvankelijke bedoeling. Maar ze hebben de term zonder vooroordeel gebruikt en in de meeste gevallen, zoals de zendelingen, met grote liefde.

erover om de stam kennis te laten maken met de liefde van Jezus. De afgelopen dertien weken hebben ze hun goede bedoelingen kenbaar gemaakt, met gebruikmaking van het ingenieuze “emmerdrop-systeem” waarbij ze vanuit de laagvliegende *Piper* van Nate Saint geschenken dropten in de kleine Waorani-nederzetting diep in de jungle. Al snel reageerden de Waorani enthousiast en ze stuurden hun eigen geschenken – gerookte apenstaart, aardewerkpotten en een papegaai – via de emmer naar het vliegtuig.

Nu er een wederzijds vriendschappelijk contact tot stand is gebracht, menen de zendelingen dat het tijd is voor een persoonlijke ontmoeting.

Dicht bij de Waorani-nederzetting hebben ze een kampement opgezet met de naam *Palm Beach*. Ze hebben een boomhuis gebouwd en kunnen daarom veilig slapen. Via de radio communiceren ze met hun vrouwen op de zendingspost, in codeberichten, omdat het kanaal met andere zendelingen in het gebied wordt gedeeld. Vanwege de sensatie die de gewelddadige reputatie van de stam oproept, is de missie naar de Waorani strikt geheim. Voorlopig.

“*Biti miti poenimoepa!*” schreeuwt Jim vrolijk, met zijn brede schouders en rug naar zijn vrienden en met zijn gezicht naar het oerwoud gekeerd. Ik vind jullie aardig; ik wil jullie vriend zijn! “*Biti win-ki poengi amoepa*” We willen jullie ontmoeten!

Wat Jim niet weet, is dat de Waorani een op verwantschap gebaseerde gemeenschap is, die in haar eigen taal geen woord voor “vriend” kent. In de zinnnetjes, die hij heeft geleerd van een “native speaker”, een Waorani-vrouw die jaren eerder haar stam is ontvlucht, zitten fouten. Toen ze eenmaal bij het Quichua-volk woonde, heeft ze veel van haar moedertaal vergeten, en deze onopzettelijk vermengd met klanken die de Waorani niet begrijpen.

Dus komt er geen antwoord uit het oerwoud. Maar Jim en de andere mannen hebben het idee dat de Waorani, die meesters in camoufleren zijn, hen in de gaten houden.

Zo’n zestig kilometer noordwestelijk van de plek waar Jim Elliot zo hartstochtelijk staat te roepen, in Shandia, zit zijn jonge vrouw achter een houten bureau op de missiepost waar zij en Jim werken in een gemeenschap van Quichua-Indianen. Elisabeth is groot en slank,

heeft blauwe ogen en lichtbruin haar, kuiltjes in haar wangen en een duidelijk zichtbare spleet tussen haar voortanden. Haar gezicht straalt intelligentie en nieuwsgierigheid uit. Ze is op de juiste plek, want in het oerwoud is veel wat nieuwsgierig maakt.

De tijd waarin haar tien maanden oude dochttertje een dutje doet, buit Elisabeth uit om in haar kleine zwarte dagboek te schrijven. Ze gebruikt een vulpen; in helder blauwgroene inkt vloeit haar soepele proza op de gladde witte bladzijden.

“Jim is nu bij de Waorani,” schrijft ze. “Mijn hart zucht verlangend naar hem. Ik voel de afgelopen maand een grote kloof tussen ons en wil die heel graag op een of andere manier dichten. (...) Ik kan me bijna niet inhouden om mijn liefde voor hem uit te storten en hem te vertellen hoeveel ik van hem hou en dat ik voor hem leef.”⁴

Maar ze is opgetogen over het Waorani-project en deelt met haar echtgenoot en zijn collega-zendingen het verlangen dat dit volk ook de kans krijgt om het Evangelie te horen. Ze heeft ervoor gepleit dat zij en baby Valerie met Jim mee zouden gaan, met als argument dat de stam minder snel geneigd zou zijn om een gezin aan te vallen dan een groep van vijf mannen.

Geheel tegen de gewoonte in verloor ze deze discussie.

Dus nu wacht ze – als vrouw thuis.

VRIJDAG 6 JANUARI 1956

Op Palm Beach maakten Jim en de groep zich in het kampement ondertussen klaar voor opnieuw een lange dag van optrekken met insecten en preken tegen de bomen, toen twee vrouwen geruisloos uit het oerwoud aan de andere oever van de rivier tevoorschijn kwamen. Ze waren naakt en hadden de uitgerekte oorlellen en de touwtjes om hun middel die kenmerkend voor de Waorani zijn.

Jim Elliot plonsde de rivier in, pakte hun handen en begeleidde ze naar de overkant. Nate, Ed, Roger en Pete verwelkomden hen met veel geknik, geglimlach en levendige, vrolijke gebaren. Toen hij zag dat hun welkom hartelijk was, kwam er ook een Waorani-man uit het groen tevoorschijn.

De rest van de dag vond een vriendelijke ontmoeting van culturen

plaats. De leden van de stam hadden geen idee wat de Amerikanen zeiden, en omgekeerd ook niet. Maar de bezoekers bekeken aandachtig de camera's, de tijdschriften, het vliegtuig en de uitrusting van de mannen; ze probeerden anti-insectenmiddelen uit, aten een hamburger en dronken limonade. De man maakte met Nate zelfs een rondvluchtje in zijn vliegtuig. Toen ze over het dorp van de Waorani scheerden, hing hij ver uit de *Piper*, roepend en zwaaiend naar zijn stomverbaasde stamgenoten beneden.

Later die middag stond de jonge vrouw op en liep plotseling het oerwoud in. De man volgde haar. De oudere vrouw bleef bij de zendelingen achter. Ze sliep die avond bij het kampvuur, terwijl de zendelingen naar hun boomhuis tien meter boven de grond klommen.

De zendelingen konden amper slapen; hun hoofd gonsde van opwinding. Dit was het eerste vriendschappelijke contact met deze afgezonderde, gewelddadige stam. Ze baden of dit het begin mocht zijn van een groot nieuw werkterrein voor het Evangelie.

ZONDAG 8 JANUARI 1956

Thuis in Shandia deed Elisabeth Elliot kleine Valerie in bad en maakte het huis aan kant. Ze bad voor Jim, Nate, Pete en Roger.

Op *Palm Beach* was ondertussen de lange hete dag voorbijgegaan zonder een tweede bezoek van de Waorani. Maar op deze zondagochtend 8 januari, zag Nate, terwijl hij boven het bladerdak van het oerwoud vloog, een groep naakte mensen in de richting van *Palm Beach* de rivier oversteken.

Hij keerde terug naar het kamp. "Het gaat gebeuren," schreeuwde hij tegen Jim, Pete, Ed en Roger terwijl hij landde. "Ze zijn onderweg!"

Via de radio gaf Nate zijn vrouw om 12.30 uur een update. Hij vertelde haar dat ze een groep Waorani hadden gezien. "Bid voor ons," zei bij. "Vandaag gaat het gebeuren! Ik neem om 16.30 uur weer contact met je op."

De gebeurtenis waarvan sommigen zeggen dat die de christelijke missionaire beweging in de tweede helft van de 20ste eeuw heeft aan-

gevuurd, nam minder dan vijftien minuten in beslag. Dagen erna ontdekte het zoekteam de slachtpartij. Toen ze het bloederige lichaam van Nate uit het water van de Rio Curaray hadden gevist, zagen ze dat zijn horloge was blijven stilstaan op 15.12 uur.